

Atsitiko nelaimė?
Matai problemą?
Visuomenė privalo
apie tai sužinoti?

ŠIAULIAI
KURŠĖNAI
RADVILIŠKIS

JONIŠKIS
KELMĖ
NAUJOJI AKMENĖ

etaplus
Nr. 997 2023 06 30

TV
PROGRAMA

Kaina TIK 1 Eur

Paskambink budinčiam reporteriui d. d. 8-17 val.

8 650 84 444

ŠIAULIŲ REGIONO SAVAITRAŠTIS

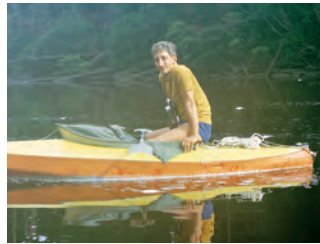
Visus gąsdinęs Putinas pats pridėjo į kelnes

Nors sąmyšis Kremliaus koridoriuose tetruko keliolika valandų, to užteko, kad p. Putinas dešimtą valandą ryto paskelbtų griežtą pareiškimą.

► 4 p.

Olegas Truchanas – šiaulietis, tapęs Australijos legenda

Tokio pavadinimo paroda birželio 30 d. 14 val. atidaroma Venclauskių namuose-muziejuje. Paroda skirta Olego Truchano gimimo šimtmečiui.

► 5 p.

Ukrainoje gilėja praraja tarp skurstančių ir turtejančių

Etaplus.lt laidos „Žinios ukrainietiška“ vedėja Darina Nazarenko dalijasi, kaip pažangus Ukrainos jaunimas rūpinasi kariaujančiais broliais.

► 3 p.

etaplus + KVADRATAS

Kartą per mėnesį
nemokamas
kultūros ir meno
priedas

Folkloro festivalio-konkurso „Saulės žiedas“ programa

Į Šiaulius atkeliauja vienas didžiausių festivalių Baltijos šalyse – IX tarptautinis folkloro konkursas-festivalis „Saulės žiedas“.

► 6 p.

Apetitą žadins ne tik skoniai, bet ir spalvos

Siūlome iš nebrangių produktų pasigaminti kulinarinių šedevrų. Padėkos pinigėnė ir organizmas. Tris patiekalus paruošite per valandą.

► 22 p.

Lietuvos istorijos akcentai

Lietuva birželio 30-ąją:

1911 m. Šetenuose, Kėdainių rajone, gimė Nobelio premijos laureatas, rašytojas Česlovas Milošas. Mirė 2004 m. Krokuvėje (Lenkija).

1954 m. Lietuvoje buvo matomas visiškas Saulės užtemimas.

1990 m. TSRS nutraukė ekonomines sankcijas Lietuvai. Naftos tiekimas atnaujintas, praėjus dienai po to, kai Lietuvos Aukščiausioji Taryba-Atkuriamasis Seimas sutiko pristabdyti Nepriklausomybės Atkūrimo Akto įgyvendinimą.

1995 m. Rygoje Baltijos šalių atstovai pasirašė dokumentą dėl bendradarbiavimo, kovojant su organizuotu nusikalstamumu, terorizmu, narkotikų platinimu, kitų rūšių nusikaltimais.

2001 m. netoli Kauno atidarytas pirmasis Lietuvoje golfo aikštynas.

2005 m. Panevėžio Juozo Balčikonio gimnazijoje vienam iš aka-

deminio Lietuvių kalbos žodyno autorių ir redaktorių profesoriui Vytautui Vitkauskui už nuopelnus lietuvių kalbai įteikta kalbininko Petro Būtėno premija.

2011 m. į Vilniuje Lietuvos ir Suomijos prezidentų Dalios Grybauskaitės ir Tarjos Halonen iniciatyva surengtą aukšto lygio pasaulio moterų lyderių susitikimą-konferenciją „Moterys demokratijos stiprintojos: gerosios praktikos pavyzdžiai“ atvyko JAV valstybės sekretorė Hillary Clinton.

2019 m., eidamas 87-uosius metus, po sunkios ir ilgos ligos mirė poetas, vertėjas, Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas Jonas Juškaitis.

2020 m., eidama 94-uosius metus, mirė onkologė, imunologė, žymi šių sričių mokslininkė, vėžio prevencijos puoselėtoja profesorė Elena Moncevičiūtė-Eringienė.

Eltos informacija

ARTIMIAUSI ORAI ŠIAULIUOSE

Penktadienis 06.30		Šeštadienis 07.01		Sekmadienis 07.02		Pirmadienis 07.03	
Naktis	Diena	Naktis	Diena	Naktis	Diena	Naktis	Diena
☾	☀	☁	☀	☾	☀	☾	☀
15 °C	27 °C	16 °C	23 °C	13 °C	22 °C	14 °C	19 °C
3 m/s	4 m/s	3 m/s	5 m/s	3 m/s	5 m/s	6 m/s	7 m/s

Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos informacija

Kūdikių fotografija – lyg žaidimas lėlėmis

Šiaulietės Daivos Vaitkienės ypatinga darbo sritis – naujagimių fotosesijos. Įamžindama neseniai užgimusį stebuklą, moteris sako besijaučianti lyg žaidžianti gyvomis lėlėmis.

Jolantos Leonos nuotr.

► 7 p.

Ukrainoje gilėja praraja tarp skurstančių ir turtejančių

Prieš savaitę iš gimtųjų Ukrainos apylinkių – Poltavos – į Šiaulius grįžusi *Etaplus.lt* laidos „Žinios ukrainietišškai“ vedėja Darina Nazarenko atvira – mūsų mieste ji gavo tokių gyvenimo pamokų, kurios jos gyvenimą ir praturtino, ir suteikė prasmės. Karo pradžioje iš Ukrainos su šeima pasitraukusi mergina dalijasi, kodėl jos seneliai niekada nepaliks gimtinės ir kaip pažangus Ukrainos jaunimas rūpinasi kariaujančiais broliais.

Oksana Laurutyte

oksana.laurutyte@etaplus.lt

Žmonės nebijo gyventi ir padeda savo kariuomenei

„Poltava – kažkoks Dievo palaimintas miestas, panašiai kaip ir Lvovas. Aplink vyksta mūšiai, tačiau Poltavoje vos kartą ar du priešų sprogmenys sprogo, paštas tebuvo susprogdintas“, – sako *Etaplus.lt* laidos ukrainiečiams vedėja Darina, ką tik grįžusi iš Ukrainos, kur aplankė atsakančius emigruoti senelius – mamos ir tėčio tėvus.

Rusams vis atkakliau įsiveržiant į Ukrainą, Poltava jau karo pradžioje tapo saugesniu prieglobsčiu pabėgėliams. Čia įsikūrė žmonės iš Charkivo, Donecko, Kyjivo apylinkių, juos vietiniai atpažįsta pagal kitokį dialektą.

„Poltavoje gyvenimas niekada nebuvo sustojęs. Žmonės dirba, vakarais linksminasi, šoka, dainuoja, groja gatvių muzikantai gitaromis, smuikais ir kt. Tai jaunuoliai, kurių amžius iki 30 metų, jie neseniai surengė milžinišką festivalį netoli paminklo Petriui I. Sovietmečio vadams paminklai Poltavoje jau seniai buvo nugriauti, o Petriui I – ne. Prieš šv. Kalėdas mes neturėjome miesto aikštėje eglutės, tad šio Rusijos caro paminklas buvo uždengtas maskuojamuoju tinklu, pasakius, kad dabar tokią eglutę turėsime“, – pasakoja Darina.

Festivalio esmė – surinkti lėšų Ukrainos kariams daliniams ir nupirkti termovizorių. „Jauni savanoriai viską organizavo, surinko apie 200 tūkst. grivinių grynaisiais. Jie pardavinėjo vyšivankas, įvairius tautodailės kūrinius, koncertavo, pardavinėjo maistą, gėrimus. Festivalis truko dvi dienas, jame dalyvavo milžiniškas kiekis žmonių. Labai malonu matyti, kad žmonės nebijo gyventi ir kartu padeda savo kariuomenei“, – sako mergina.

Darina ir jos draugai savanoriai išgirdo žinių,

kad Ukrainos kariams, sėdintiems apkasuose, nemokami atlyginimai, arba tokių, kad kariai apskritai neturi valgyti, o jų apranga sudegė, suplyšo. „Deputatai sau 100 tūkst. grivinių algas išsimoka, o kariams nesumoka, parama iki jų neatkeliauja. Kartą savanoriai kariams perdavė priekabą ir paklausė, ko ji jų pridėti. Išgirdo atsakymą, kad trūksta maisto. Tokia istorija ne viena. Kariai gauna ginklų, bet valgyti – kažkodėl ne“, – dalijasi mergina.

Iki karo tokio kontrasto nepastebėjo

Karo pradžioje Darina su mama ir sesute Šiauliuose apsistojo pas tėtį, kuris dirba tolimųjų reisų vairuotoju. Mergina sako, kad jos šeima nusprendė pasitraukti iš Ukrainos, nes buvo kilęs pavojus, kad Poltavai atsitiks tas pats, kas ir Mariupoliui. „Kyjivo apylinkės, Sumai, Černigovas, Charkivas buvo okupuoti, Poltavoje likome apsiausti lyg žiede, kuris tuoj užsivers ir nebeliks galimybės ištrukti. Nutarėme išvykti, kol dar tai įmanoma“, – sako pašnekovė.

Darinos Nazarenko asmeninio albumo nuotr.

► **Priminimas.** Prieštankiniais ežiais Poltavoje buvo užtvirti visi keliai, kad jais galėtų pravažiuoti tik viena mašina. Šiuo metu ežiai patraukti į šalikelę, jie primena apie tai, koks pavojus buvo iškilęs miestui.

Audronio Rutkausko nuotr.

► **Kontrastas.** Kartkartėmis apsilankanti tėvynėje Darina Nazarenko sako pastebėjusi, kad Ukrainoje susiklostė labai nemaloni ir keista situacija. Vieni ukrainiečiai turteja, perka automobilius, kainuojančius 30 tūkst. Eur, o kiti skursta, net negali saldinių nusipirkti.

Kartkartėmis apsilankanti tėvynėje Darina sako pastebėjusi, kad Ukrainoje susiklostė labai nemaloni ir keista situacija. Vieni ukrainiečiai turteja, perka automobilius, kainuojančius 30 tūkst. Eur, o kiti skursta, net negali saldinių nusipirkti. Mergina iki karo tokio kontrasto nepastebėjo, o dabar ją tokia takoskyra net šokiruoja: „Savo režisieri nunešiau lietuviškų šokoladinių saldinių ir ji pasakė, kad sukūriau šventę. Ji labai seniai saldinių nevalgė.“

Darina sako, kad jaunimas gali dirbti keliuose darbuose, gyventi geriau, o vyresni žmonės tam nebeturi jėgų, todėl skursta. „Viskas labai pabrango, kainos Ukrainoje jau kaip Lietuvoje. Vien elektra pabrango dvigubai. Mano abiejų senelių pensija – 10 tūkst. grivinių, tai yra mažiau nei 300 Eur per mėnesį dviem. Pensijų dydžiai įvairūs – gali būti

ir 50 Eur, ir 100 Eur. Jei neturi savo daržo, ūkio, labai sunku išgyventi“, – pasakoja ukrainietė.

Poltavoje jos šeimos namuose apsistojo pabėgėlių šeima iš Bachmuto. Jiems greitai gims trečias vaikas. „O mes dar nesukame grįžti, nes ištvirtinome Lietuvoje, tačiau dauguma pirmųjų pabėgėlių ukrainiečių seniai sugrįžo namo“, – sako pašnekovė.

„Jie nebijo mirties“

O sudėtinga keliauti į Ukrainą pas gimines tuo metu, kai vyksta karas? Darina sako, kad kelionė autobusu būna sudėtinga tik įveikiant Lenkijos–Ukrainos sieną, mat lenkų pareigūnai būna nepagrįstai priekabūs. Iš ES gali į Ukrainą važti ką tik nori, bet iš Ukrainos į ES vykstančius autobusus gali apsukti po kelis kartus, jei jiems kas nors nepatinka.

Darina sako, kad į Poltavą ji paprastai vyksta apie parą laiko, kelionė kainuoja apie 100 Eur. Pirmiausia važiuoja į Lvovą, į kurį vis dar rengiamos turistų ekskursijos, o tada jau keliauja, kur reikia, pavežamaisiais autobusėliais.

„Mano seneliams jau apie 80 metų, jie sako niekur iš kariaujančios Ukrainos nevažiuos – jie nebijo mirties, nes viską, ką planavo, jau gyvenime nuveikė. Jie dabar gyvena tarsi saugiame užkampyje, negirdi sirenų. Paukšteliai čiulba, bitės skraido. Viskas ten ramu“, – komentuoja mergina.

Džiaugsmas – pasakoti apie Ukrainą

Iki karo Darina dvejus metus gyveno ir mokėsi Charkive – ketino tapti profesionalia aktore. Šiauliuose ji sulaukė galimybės rengti reportažus *Etaplus.lt*,

skaityti „Žinias ukrainietišškai“. Mergina mokosi kalbėti lietuviškai, gilina anglų kalbos žinias ir dar dirba padavėja viename miesto bare.

„Aš save atradau Šiauliuose. Tai kita vidinė būsena ir už ją esu dėkinga jūsų miestui. Man patinka bendrauti su įvairiais žmonėmis, išgirsti nuomonių, ką jie galvoja apie karą ir visa, kas vyksta. Labai daug žmonių šiuo metu domisi Ukrainos istorija, kultūra ir man labai daug džiaugsmo suteikia pasidalijimas tuo, ką žinau, kokia šalis buvo Ukraina ir kaip ją pakeitė sovietinė okupacija“, – sako mergina.

Darina taip pat veda užsiėmimus vaikams stovyklose, semiasi žinių iš visur, kur tik nuvyksta, nes yra įsitikinusi, kad į Ukrainą reiks gana greitai atsivežti viską, kas yra europietiška. „Tikimės, kad greitai įstosime į ES, o dabar aš turiu puikią galimybę sužinoti, kas gi ta ES yra, kaip gyvena žmonės. Ukrainiečiai nori būti Europos Sąjungos piliečiais, bet jiems iš pradžių bus sunku susitaikyti su naujomis taisyklėmis, tvarkomis, jie piktinsis. O aš turiu galimybę jau dabar naujai gyventi, įprasti gyventi kitaip“, – sako mergina.

Ji atvirauja kartais besistebinti, kai karo pabėgėliai ukrainiečiai kategoriškai sako nežiūrėsiantys jokių žinių ukrainiečių kalba, nesidomėsiantys, kaip gyventi Lietuvoje, kokie čia įstatymai, kokios lengvatos kam taikomos ir pan. O paskui verkia nežinoję įstatymų, taisyklių.

„Mane kartais tas ukrainiečių pabėgėlių abejingumas siutina. Ir faktas, kad nesame vieningi, siutina. Ignoruojame, nepadedame, nepalaikome vieni kitų. Net nedidelis kiekis žmonių gali sugadinti didelio kiekio žmonių įvaizdį“, – nusijuokia ji ir tęsia, kad žingeidumas ir atvirumas jai padėjo susirasti draugų, darbo, pažinti kultūrą. Bet Šiauliuose ją labai stebina, kai mato vakarais miestą, kuris tarsi miega.

„Kaip norėčiau matyti daugiau jaunų talentingų žmonių, kurie gatvėse šoka, groja, dainuoja. Kaip trūksta gatvės festivalių, įvairių varžybų. Gal žmonės kažkur slepiasi? Muzikuoja, sportuoja slapta? Nebeturite sienų su ES šalimis, bet gyvenate taip, tarsi siena yra jūsų buto durys, kad negalite niekur išeiti“, – juokiasi ukrainietė.

Visus gąsdinęs Putinas pats pridėjo į kelnes

Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas patyrė dar neregėtų išbandymų. Formaliai Rusijos gynybos ministerijai nepavaldžios vadinamosios privačios karinės kompanijos „Vagner“ keletą savaičių su konvenciniais rusų kariškiais vykusį gana aštri diskusija šeštadienį išsirutuliojo veik į tikrą maištą ir kelių tūkstančių „Vagner“ samdinių žygį iš pietų miesto Rostovo į sostinę – Maskvą.

Rytas Staselis

Nors sąmyšis Kremliaus koridoriuose tetruko keliolika valandų, to užteko, kad p. Putinas dešimtą valandą ryto paskelbtų griežtą pareiškimą apie kilusį „maištą“, „dūrį peiliu į nugarą“ bei „išdavystę“. O įdienojus prezidentiniu lėktuvu iš Maskvos išvyktų šiaurės kryptimi (apžvalgininkų teigimu, į Valdajaus rezidenciją), sekdamas pirmiau ten išskridusiu ministru pirmininku Michailu Mišustinu. Ramesnėmis

kryptimis išskrido ir kai kurie šalies turtooliai.

Atrodo, kad ilgus metus mačo įvaizdį formavęs Rusijos lyderis, kadaise nebijojęs skraidyti kartu su būriu gervių, strateginiais bombonešiais, nardyti į gelmes, šįsyk rimtai pristūmė į kelnes. Ir didis klausimas, ar margame pasaulyje yra tokių cheminių priemonių, kurios padėtų aną pristumtą turinį išvalyti taip, kad neliktų šlykštaus kvapo, kuris netrukdytų dar ilgus metus geležiniame kumšty-

je laikyti 140 mln. žmonių valstybę.

P. Putinas akivaizdžiai tapo savo susikurtos hibridinės politikos auka. Net ne įkaitu, o auka. Nes paskutiniaisiais metais esminė jo valdymo formulė buvo ta, kad valdžios veiksmuose būtų kuo mažiau skaidrumo. Arba tam tikri valdiški reikalai išvis būtų slapti. Šantažą ir baimę savo politikos pagrindais pavertęs Putinas savitai galį pats pavirto baikščiu personažu. O dabar, siekdamas paaiškinti smarkiai išsipūtusių kelnų priežastį, privalo viešai paaiškinti: kas yra toji „Vagner“ karinė grupė, kaip ji atsirado, nors samdinių formuotes draudžia šalies baudžiamieji įstatymai, kodėl ji tokia galinga ir kas yra jos vadovas Jevgenijus Prigožinas.

Apie „Vagner“ pirmosios žinios Rusijos žiniasklaidoje pasirodė dar 2014 m. Buvo

skelbiama, kad ji, paremta „laimės karių“ arba tiesiog samdinių verbavimu, pasižymėjo kariniuose veiksmuose Rytų Ukrainoje, kurie vėliau baigėsi poros šios šalies sričių – Donecko ir Luhansko – separatizmu. Tačiau Kremlius ir konkrečiai p. Putinas tąsyk viešai ir kategoriškai neigė ką nors išvis būtų slapti. Šantažą ir baimę savo politikos pagrindais pavertęs Putinas savitai galį pats pavirto baikščiu personažu. O dabar, siekdamas paaiškinti smarkiai išsipūtusių kelnų priežastį, privalo viešai paaiškinti: kas yra toji „Vagner“ karinė grupė, kaip ji atsirado, nors samdinių formuotes draudžia šalies baudžiamieji įstatymai, kodėl ji tokia galinga ir kas yra jos vadovas Jevgenijus Prigožinas.

Antrasis „Vagner“ apšvietimo epizodas atsirado vėliau. Rusijai įsikišus į pilietinį konfliktą Sirijoje. Tada Kremlius į Artimuosius Rytus išsiuntė savo aviaciją, laivyną ir kelis tūkstančius kariškių, kurių didesnė dalis buvo „vagnerininkai“. Ten jie pasižymėjo brutalumu ne tik prieš teroristinės „Islamo valstybės“ sukilėlius ir civilius, bet ir patyrė vieną skaudžiausių karinių pralaimėjimų mūsų lauke: 2017 m. „Vagner“ maždaug vieno ba-

taliono pajėgomis ten mėgino nustumti JAV vadovaujamos koalicijos karius iš saugomos naftos perdėbimo gamyklos netoli Dair-Es-Zoro miesto ir skaudžiai gavo „į skudurus“. Nuo JAV artilerijos bei aviacijos žuvo nuo 100 iki 300 samdinių.

„Vagner“ pėdsakai buvo pastebėti ir Afrikoje – Malyje, Sudane, Centrinėje Afrikos Respublikoje (CAR). Įtariama, kad kaip tik CAR „Vagner“ 2018 m. nužudė tris opozicijos veikėjo Michailo Chodorovskio pasiūstus žurnalistus, kurie ketino nufilmuoti dokumentinį filmą apie „Vagner“ grupę.

Dabar Rusijos politikos žinovai tvirtina, kad „Vagner“ buvo sukurta tam, kad p. Putinas ilgus metus tarptautinėje erdvėje galėtų teigti, esą „mūsų Ukrainoje nėra“. Tiesiogiai ligi 2022 m. „Vagner“ Kremlius nefinansavo. Formaliam jos vadovui –

p. Prigožinui – tiesiog buvo sudaromos sąlygos užsiimti viršpelniais užtikrinančiais verslais: mokinių, kariškių maitinimu, prisiliesti prie brangakmenių ir aukso gavybos toje pačioje Afrikoje.

Tiesiogiai į karą Ukrainoje „Vagner“ buvo įtraukta maždaug prieš metus, kai prireikė kamšyti vis didesnes skyles 1 200 km ilgio fronto linijoje. Pasikeitė ir jos veiklos finansavimo principas. Vis dar dėl „Vagner“ maršo pasimetęs Putinas prieš televizijos kameras aiškino, esą per minėtus metus iš šalies biudžeto „Vagner“ poreikiams buvo sumokėta 86 mlrd. Rusijos rublių (daugiau nei 1 mlrd. Eur.). Dar 110 mlrd. – samdinių draudimui ir kompensacijoms (už sužeidimus arba po mirties). O 80 mlrd. rublių Gynybos ministerijai kainavo iš p. Prigožino pirktos maitinimo paslaugos.

Depresija po gimdymo būna ne tik moterims?

Kūdikio gimimas dažniausiai yra siejamas su begaliniu džiaugsmu, nuostabaus gyvenimo etapo pradžia ir nuoširdžiais artimųjų sveikinimais. Tačiau ką daryti, jei mamos ar tėčio naujas šeimos narys visai nedžiugina, kelia neigiamas mintis ir jausmus?

Psichologė, kognityvinės elgesio terapijos praktikė Viktorija Bartkutė-Vyšniauskienė pirmiausia pataria stebėti save – jei itin stiprios nuotaikų kaitos ir bloga savijauta tęsiasi ilgiau nei 4–6 savaites po gimdymo, tai signalizuoja apie depresiją po gimdymo.

Patiria motinystės melancholiją

Psichologės V. Bartkutės-Vyšniauskienės teigimu, neretai depresija po gimdymo būna painiojama su motinystės melancholija.

„Iki 80,8 procento moterų po gimdymo jaučia motinystės melancholiją, kurią lemia staigūs hormonų pokyčiai ir pasikeitusios gyvenimo aplinkybės. Tokiai būsenai būdingas liūdesys, nesaugumas, baimė ir panašūs jausmai, tačiau jie nėra ilgalaikiai ir taip stipriai išreikšti kaip depresijos po gimdymo atveju“, – aiškino psichologė.

Paprastai motinystės melancholija trunka apie dvi savaites, kol susinormalizuoja hormonų lygiai ir moteris atsigauna fiziškai ir emociškai, pripranta prie savo naujų pareigų, įgauna pasitikėjimo savimi.

Ne tik moterims, bet ir vyrams

Anot specialistės, depresijos po gimdymo atveju patiriami itin stiprūs emocijų svyravimai, kurie gali paveikti mamos gebėjimą pasirūpinti savimi ir savo vaiku.

Iki 19,2 procento mamų diagnozuojama depresija po gimdymo dažniausiai pasireiškia per keturias savaites po gimdymo, tačiau gali pasireikšti ir per ilgesnį laiką – per pirmuosius šešis mėnesius ar net pirmuosius metus po gimdymo.

„Jei, praėjus mažiausiai 4–6 savaitėms po gimdymo, moteris vis dar nieko nenori, atsiriboja nuo partnerio, yra depresyvos nuotaikos, liūdna, daug verkia, nejaucia vaikui jausmų ar priešingai – jaučia net stiprų atstūmimą, pyktį, beviltiškumą, išsekimą, nesugeba susikaupti, jaučia ilgalaikį nerimą, nesaugumą, kalte, gėdą, valgo per mažai arba per daug – tai gali bū-

Monikos Požerskytės nuotrauka

► Psichologė V. Bartkutė-Vyšniauskienė ragino pirmiausia nesitikėti tobulumo ir atminti, kad, auginant vaikelį, bus ir gerų, ir blogų dienų.

ti pogimdyminės depresijos simptomai.“

Specialistė pabrėžė, kad depresija po vaiko gimimo gali pasireikšti ir vyrams: „Nors gali atrodyti keistai – juk didžiulį fizinį ir emocinį krūvį gimdydama patyrė moteris, o ne vyras. Tačiau šalia esantys partneriai taip pat susiduria su milžinišku gyvenimo pokyčiu, jaučia nežinomybę, baimę, atsakomybę, kad dabar turi būti šeimos galva ir visais pasirūpinti.“

Ragina suprasti – tobulų tėvų nebūna

Šiais laikais daugelis tėvų yra linkę į perfekcionizmą – nori būti idealūs tėvai, partneriai, viską daryti teisingai. Tačiau neretai šeimoje gimęs pirmas vaikas tą idilę „sudaužo“ – tėvai pamato realybę, kad viskas iš tiesų nėra taip paprasta ir lengva, susiduria

su itin dideliu emociniu ir psichologiniu išbandymu.

„Dažnai pirmagimio tėvai galvoja: ar aš tikrai viską teisingai darau? Ar esu pakankama mama? Ar esu geras tėtis? Ar tikrai niekuo nepakenksiu savo vaikui? Ką dar galėčiau padaryti, kad tik viskas būtų tobulai? – kalbėjo psichologė V. Bartkutė-Vyšniauskienė. – Tačiau labai svarbu suprasti, kad tobulų tėvų nebūna. Auginant vaikelį, bus visko – ir geresnių, ir blogesnių dienų bei naktų. Tai suprantant, galima adekvačiau vertinti iškilusius sunkumus, pokyčius, stengtis „šaltesniu protu“ į viską reaguoti ir priprasti prie pasikeitusio gyvenimo.“

Kreiptis pagalbos – po dviejų savaičių

Psichologė atkreipė dėmesį, kad abu tėvai turėtų

atsakingai stebėti savo ir partnerio savijautą, emocijas.

„Jei apatiška būseną tęsiasi jau dvi savaites – reikėtų nedelsti ir kreiptis pagalbos į psichikos sveikatos priežiūros specialistus, kurie padės išsiaiškinti tikrąsias tokios būsenos priežastis, patars, kaip elgtis, kad jaustumėtės geriau, jei prireiks – paskirs medikamentinį gydymą, kad situacija neblogėtų“, – sakė psichologė.

Jos teigimu, kompetentingas specialistas per pirmas konsultacijas pamato, ar žmogus gebės pats suvaldyti tam tikras situacijas ir jam neprireiks vaistų, ar priešingai – jo nervinė sistema ir hormonai yra taip stipriai išbalansavę visą kūną, kad žmogus yra nepajėgus valdyti savo minčių ir emocijų, priimti sprendimų, tinkamai pasirūpinti vaiku. „Mano patirtis rodo, kad dažnai medikamentinio gydymo neprireikia. Viso ko pagrindas yra savęs ir savo minčių priėmimas. Nereikia jausti kaltės ar gėdos dėl to, kad nesijaučiate laimingi dėl atsiradusio naujo šeimos nario. Tai nereikia, kad esate blogi tėvai. Tiesiog reikia daugiau laiko, kol priimsite naujas savo gyvenimo aplinkybes“, – pažymėjo V. Bartkutė-Vyšniauskienė.

Kaip padėti sau ar artimajam?

Negydoma depresija po gimdymo gali sukelti rimtą pavojų tėvams ir mažyliui, todėl svarbu žinoti pagrį-

dinius žingsnius, kaip galima padėti sau.

Patariama daugiau laiko praleisti gryname ore, vaikščioti, sveikai ir subalansuotai maitintis, stengiantis išvengti kofeino ar kitų dirginančių medžiagų, dažniau bendrauti su artimaisiais ir draugais, stengtis miegoti tuo pačiu metu, kai miega mažylis, kad pailsėtumėte.

Aplinkiniai žmonės raginami nelikti abejingi – pasidomėti, galbūt naujesiems tėvams reikalinga pagalba, laiko leidimas drauge, išklausymas ar poilsis nuo mažylio priežiūros.

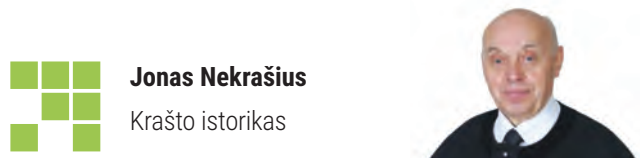
„Galbūt tėvai nori išieiti dviese vakarienės ar tiesiog išsimiegoti, todėl būsite nuostabūs artimieji, jei suteiksite jiems tokią galimybę ir bent kelias valandas prižiūrėsite jų mažylį. Taip pat svarbu suprasti ir tėvų poreikį likti vieniems su savo šeima, todėl kviečiu paklausti, pasiūlyti savo pagalbą, bet suteikti erdvę tėvams ją priimti ar jos atsisakyti“, – teigė psichologė V. Bartkutė-Vyšniauskienė.

Daugiau informacijos apie depresiją po gimdymo, simptomus ir prieinamos profesionalios pagalbos galimybes galima rasti interneto svetainėje www.pagalbasau.lt.

Užs. Nr. 101921

Olegas Truchanas – šiaulietis, tapęs Australijos legenda

Tokio pavadinimo paroda birželio 30 d. 14 val. atidaroma Venclauskių namuose-muziejuje. Ji veiks iki rugsėjo 17 d. Ši paroda skirta šiauliečio buriuotojo, fotografo, gamtosaugininko ir Tasmanijos tyrinėtojo Olego Truchano (1923–1972) gimimo šimtmečiui ir pasakoja apie jo gyvenimą ir darbus Lietuvoje, Šiauliuose (nuo 1923 iki 1944 m.), Vokietijoje, Bavarijoje (nuo 1944 iki 1948 m.), ir Australijoje, Tasmanijoje (nuo 1949 iki 1972 m.).

Jonas Nekrašius

Krašto istorikas

Nuotrauka iš Melvos Truchanas šeimos rinkinio

▶ Olegas Truchanas plaukia savadarbe kanoja Gordonos upe Tasmanijoje. 1960 m.

Šis lietuvis, dar gyvas būdamas, tapo legenda, savo veikla ir darbais sugebėjęs apginti nuo sunaikinimo Tasmanijos gamtą, miškus, upes ir ežerus. Jo gyvenimas ir pasiekimai tapo žinomi ne tik Australijoje, bet ir visame pasaulyje.

O. Truchanas kartu su tėvais ir seserimi Nina Truchanaite gyveno Šiauliuose, Padirsių gatvėje. 1930–1934 m. mokėsi pavyzdinėje pradžios mokykloje prie Šiaulių mokytojų seminarijos. Ją baigęs, tęsė

mokslius Šiaulių berniukų gimnazijoje, kurią baigė 1941 m. Gimnazijoje buvo stropus, domėjosi geografija, literatūra, matematika. Jis žavėjosi kelionėmis, geografija, galėjo valandų valandas pasakoti apie tolimus kraštus, papročius, istoriją. Olegas užsiiminėjo plaukimu, fotografija, laisvalaikiu darydavo sudėtingus burlaivių modelius. 1940 m. susidomėjo buriavimu, buvo jūrų skautas. 1942 m. įstojo į Šiaulių buriuotojų klubą,

lankė buriuotojų kursus. 1942 ir 1943 m. dalyvavo buriuotojų varžybose Rėkyvos ežere, tapo nugalėtoju olimpinių jolų lenktynėse.

1944 m. spalio mėnesį pasitraukė iš Lietuvos į Vokietiją. Karo pabaigą sutiko Bavarijoje, Bamberge, perkeltųjų asmenų (DP) stovykloje. 1946 m. Miunchene pradėjo studijuoti teisę UNRRA universitete.

1947 m. uždarius Miuncheno UNRRA universitetą, Olegas persikėlė į Garmišo-Partenkircheno DP stovyklą. Čia jis gyveno, lankė plaukimo treniruotes, slidinėjimo Bavarijos Alpėse, daug fotografavo. 1946–1948 m. organizavo išvykas į Bavarijos Alpes ir žymesnes Vokietijos vietas, fotografavo Bavarijos gamtą, dalyvavo fotografų parodose.

1949 m. vasarį O. Truchanas iš Vokietijos emigravo į Australiją. Dirbo pagal darbo sutartį Risdono cinko fabrike Tasmanijoje. Apsigyveno salos sotinėje Hobarte. 1956 m. su australė Melva Janet Stocks sukūrė šeimą, pasistatė namus, susilaukė trijų vaikų: dukrų Anitos ir Rimos, sūnaus Nikolo. Tasmanijoje sportavo, keliavo, buriavo, plaukiojo su kanoja.

O. Truchanas Tasmanijoje tapo žinomu dėl savo viešų paskaitų gamtosau-

gos temomis, demonstravo skaidres ir nuotraukas apie nepalietas šios salos vietas, kvietė jas išsaugoti. Jo pagalbinkas, ginant Australijos gamtą, buvo fotoaparatas. Iki 1967 m. jis buvo sukaukęs per 30 tūkst. nuotraukų ir skaidrių, kurias vėliau planavo pateikti įvairiuose leidiniuose ir albumuose. 1967 m. Hobarte įvyko didžiulis gaisras, kuris sunaikino visą jo fotoarchyvą, todėl jis vėl atnaujino žygius po salą.

Ir po gaisro O. Truchanas tęsė savo keliones po Tasmaniją, plaukė po šios salos upes su savadarbe kanoja. 1972 m. sausio 6 d. kelionėje po Gordonos upę, jis, smarkios srovės pagautas, įkrito į vandenį ir, prispaustas prie paskendusio medžio šakų, nebegalėjo iškilti į paviršių, žuvo.

O. Truchanas savo gyvenimą paskyrė gamtai

saugoti. Jis teigė, kad „žmogus ir gamta yra neišskiriama visuma, ją būtina ne užkariauti, bet ginti ir saugoti“. Šiam principui jis buvo ištikimas visą savo gyvenimą. O. Truchano atminimas saugomas Australijoje ir Lietuvoje.

Jo vardu pavadinti Australijos kalnai, gamtos draustiniai, keliautojų nameliai, skautų stovyklos Australijoje. Jam skirtos knygos „The World of Olegas Truchanas“ (1975), „Olegas Truchanas – Lietuvos ir Australijos legenda“ (2011), dokumentiniai filmai: „The Spirit of Olegas“ (1975), „Wildness“ (2003) ir kt.

O. Truchano vardas suteiktas vienai iš gatvių Šiauliuose, geografijos kabinetui Juliaus Janonio gimnazijoje, Rėkyvos ežere rengiamos tradicinės buriuotojų regatos O. Truchano taurei laimėti.

Olegas Truchanas – šiaulietis, tapęs Australijos legenda

Olegas Truchanas buvo jūrų skautas, buriuotojas, plaukikas, dalyvavo Šiaulių miesto ir Lietuvos plaukimo ir buriavimo varžybose, tapo olimpinių jolų varžybų nugalėtoju, 1940 m. buvo įtrauktas į Lietuvos rinktinę.

1923 09 22 – gimė Šiauliuose, tarnautojų Eduardo Truchano (1887–1959), kilusio iš Ukrainos, ir Tatjanos Truchanienės (1900–1976), pagal tėvų tautybę ukrainietės, gimusios Šiauliuose, šeimoje.

1944 – dalyvavo ties Seda vykusiame pasipriešinimo mūšyje prieš sovietų armiją.

1944 10 – pasitraukė į Vokietiją, Bambergą.

1946 – Bavarijoje susidomėjo fotografija.

1946–1947 – mokėsi Miuncheno UNRRA universiteto Teisės fakultete.

1946–1947 – dalyvavo kalnų žygiuose po Bavarijos Alpes.

1947 – laimėjo prizą už nuotrauką Vokietijos fotografų konkurse.

1948 – gyveno Garmišo-Partenkircheno perkeltųjų asmenų (DP) stovykloje.

1949 01 24 – iš Neapolio (Italija) laivu „Nea Helas“ išplaukė į Australiją.

1949 02 23 – atvyko į Australiją, Melburną, įsikūrė Bonegilos DP stovykloje.

1951 – pradėjo dirbti tarnautoju „Hydro Electric Commission“ Hobarte.

1952 – vienas pats užkopė į sunkiai pasiekiamą Federacijos viršūnę Tasmanijoje.

1956 01 21 – Lonsestone (Tasmanija) sukūrė šeimą su Melva Janet Stock.

1968 – dalyvavo gamtosauginiame judėjime, iš-

saugant Pederio ežerą Tasmanijoje.

1972 01 06 – žuvo, plaukdamas kanoja Gordonos upe Tasmanijoje.

1975 m. Australijos gamtos apsaugos fondas išleido Makso Anguso parengtą albumą „The World of Olegas Truchanas“ („Olego Truchano pasaulis“).

1976 m. gegužę Hamerslio kalnagūbrio Vakarų Australijoje viršūnė (1 350 m), esanti į pietvakarius nuo Tomo Praisio miestelio, pavadinta O. Truchano vardu (*Mount Truchanas*).

1977 m. Viktorijos nacionalinis muziejus patvirtino, kad O. Truchano vardu pavadintas vabzdžių būrys – *nanoplectrus truchanasi sp. n.*

1978 m. Australijos televizijos kompanija ABC-TV sukūrė dokumentinį televi-

zijos filmą „Spirit of Olegas“ („Olego dvasia“), pasakojantį apie O. Truchano gyvenimą ir gamtosauginę veiklą Tasmanijoje.

1983 m. Australijos kanonininkų federacija įsteigė O. Truchano vardo kasmetinį prizą.

1983 m. išleistame Šiaurės Vakarų Tasmanijos žemėlapyje įrašyta, kad O. Truchano vardu pavadinta 629 m aukščio kalva (*Olegas Bluff*) bei tūkstantmečių pušų draustinis (*Truchanas Huon Pine Reserve*).

1993 m. kovo 18–20 ir 25–27 dienomis viename iš Australijos sostinės Kanberos teatrų įvyko spektaklio „Vienatvė mano motina“ premjera. Spektaklis pasakoja apie lietuvių O. Truchaną, jo gyvenimą ir žygius.

2003 m. Australijos kompanija „Film Austr-

lia“ sukūrė beveik valandos trukmės dokumentinį filmą „Wildness“ („Neiširtintas kraštas“). Šis filmas pasakoja apie du žymiausius Tasmanijoje gyvenusius fotografus: keliautoją ir gamtosaugininką O. Truchaną ir jo mokinį – latvių fotografą ir keliautoją Peterį Dombrovskį (1945–1996).

2007 m. Australijos kompozitoriai Džeinė Tompson ir Džeimsas Rigbis sukūrė dainą „Olegas“, skirtą O. Truchano atminimui. Kitą dainą O. Truchano atminimui sukūrė Bruce Watson.

2007 m. Tasmanijos kompozitorius Constantine Koukias sukūrė operą „Olegas“ (libretas Natašos Cicos), kurioje pasakojama apie legendinį O. Truchano gyvenimą ir darbus.

Nuo 2003 m. kasmet vyksta tarptautinė Rėky-

vos buriavimo regata Olego Truchano vardo taurei laimėti, 2006 m. Rėkyvos gyvenvietėje prie kelio, vedančio į Šiaulių buriavimo klubo bazę, atidengtas tautodailininko Z. Lažinsko išdrožtas koplytstulpis, skirtas O. Truchano atminimui.

2007 m. spalio 25 d. Šiaulių savivaldybės tarybos sprendimu miesto vakarinėje dalyje nauja gatvė pavadinta O. Truchano vardu. 2008 m. rugsėjo 19 d. Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos geografijos kabinetui suteiktas O. Truchano vardas, šioje gimnazijoje kas dveji metai rengiamos respublikinės moksleivių gamtosauginės konferencijos ir kt. 2011 m. „Minties“ leidykla išleido J. Nekrašiaus knygą „Olegas Truchanas – Lietuvos ir Australijos legenda“.

IX TARPTAUTINIS FOLKLO KONKURSA-FESTIVALIS

SAULĖS ŽIEDAS

2023 m. liepos 4-8 d.

PROGRAMA

www.saulesziedas.lt

Liepos 4 d., antradienis

18.00–22.30 Etnožaidimų erdvė Vilniaus g. bulvare prie Kaštonų alėjos
18.00 Iškilminga IX tarptautinio folkloro konkurso-festivalio „Saulės žiedas“ dalyvių eiseną Vilniaus g. bulvaru nuo „Šiaulių“ viešbučio iki Didžiosios festivalio scenos prie Kaštonų alėjos (Vilniaus g. bulvare)

18.30–22.30 IX tarptautinio folkloro konkurso-festivalio „Saulės žiedas“ atidarymas ir koncertas Didžiojoje festivalio scenoje prie Kaštonų alėjos (Vilniaus g. bulvare). Dalyvauja ansambliai ir atlikėjai iš PANAMOS („Ritmos y Raíces Panameñas Ballet Folklorico“), ŠVEDIJOS („Lunds Studenters Folkdanslag“), LENKIJOS („Grześ“), ISPANIJOS („El Redoble“), UKRAINOS („Halychyna“), ČEKIJOS („Slezan“), PORTUGALIJOS („Rancho típico da Amorosa“), VENGRIJOS („Tiszavirág“) ir LIETUVOS (Loreta Sungailienė, Damielė ir Lukas Bagdonavičiai, „Aidija“, „Salduvė“, „Saulė“, „Jonis“)

NORFA sveikina! Festivalio atidarymo eisenos ir koncerto metu žiūrovus ir dalyvius vaišinsime ledais!

Didžiojoje festivalio scenoje prie Kaštonų alėjos (Vilniaus g. bulvare):

17.00–19.00 Koncertas „Tarp aukštaičių ir žemaičių“
Koncertinėje programoje dalyvauja Lietuvos folkloro ansambliai: „Salduvė“, „Vieversėlis“, „Sidabrinė gija“ (Šiauliai), „Verpeta“ (Kaišiadorys), „Vainuta“ (Vainutas), „Viešia“ (Neveronys), Damielė ir Lukas Bagdonavičiai (Vilnius)
20.30 Masinis „Saulės žiedo“ šokis
20.40 Pasidainavimai su Lietuvos folkloro ansambliais
21.00 Visuotinis „Tautiškos giesmės“ giedojimas
21.05 Jono Chockeivičiaus (ex *Thundertale*) koncertas
21.20 Folkroko grupės „Taruta“ (UKRAINA) koncertas
22.00 Naktišokiai. Lietuvių tradiciniai šokiai.
Dalyvauja: „Vieversėlis“ (Šiauliai), „Radvija“ (Radviliškis), „Taduja“ (Kelmė), „Gers smuoks“ (Šilalė), „Dūzginėlis“ (Laukuva)

Liepos 5 d., trečiadienis

10.00–14.30 Tarptautinis folkloro konkursas Šiaulių kultūros centre (Aušros al. 31)

10.00 Tradicinio folkloro šokėjų grupės

13.00 Stiliuoto folkloro šokėjų grupės

15.00–17.20 Koncertai-šokių mokymai prie kavinės „Arkos“ (Vilniaus g. 213)
Dalyvauja ansambliai iš ČEKIJOS, ŠVEDIJOS, PORTUGALIJOS ir LIETUVOS

17.00–18.00 Koncertas „Saulės terasoje“ (PPC „Saulės miestas“, III a.)

Dalyvauja ansambliai iš ISPANIJOS, PANAMOS ir UKRAINOS

18.00–22.30 Etnožaidimų erdvė Vilniaus g. bulvare prie Kaštonų alėjos

18.30 Masinis „Saulės žiedo“ šokis prie Didžiosios festivalio scenos

19.00 Festivalio koncertas ir konkurso nugalėtojų apdovanojimai Didžiojoje festivalio scenoje prie Kaštonų alėjos (Vilniaus g. bulvare)

Dalyvauja ansambliai iš LENKIJOS, ČEKIJOS, VENGRIJOS, PORTUGALIJOS ir LIETUVOS („Linkava“, „Kermušie“, „Žiedupė“, „Giružė“, „Saulė“, „Mingė“). Lietuvos moksleivių piešinių konkurso „Gyvybės medis“ nugalėtojų apdovanojimas

Liepos 7 d., penktadienis

Tautodailės ir amatų mugė Vilniaus g. bulvare

10.00–15.00 Tarptautinis folkloro konkursas Šiaulių kultūros centre

10.00 Instrumentinės muzikos grupės ir solo instrumentalistai

13.00 Tradicinio dainavimo grupės ir solo vokalistai

15.00–17.00 Koncertai-šokių mokymai prie kavinės „Arkos“ (Vilniaus g. 213)

Dalyvauja ansambliai iš LENKIJOS, VENGRIJOS, PANAMOS ir LIETUVOS

17.00–18.00 Koncertas „Saulės terasoje“ (PPC „Saulės miestas“, III a.)

Dalyvauja ansambliai iš ŠVEDIJOS, PORTUGALIJOS, ČEKIJOS

18.00–22.30 Etnožaidimų erdvė Vilniaus g. bulvare prie Kaštonų alėjos

18.30 Masinis „Saulės žiedo“ šokis prie Didžiosios festivalio scenos

19.00 Festivalio koncertas ir konkurso nugalėtojų apdovanojimai

Didžiojoje festivalio scenoje prie Kaštonų alėjos (Vilniaus g. bulvare)

Dalyvauja ansambliai iš UKRAINOS, ŠVEDIJOS, PANAMOS, ISPANIJOS, LATVIJOS („Rīgas Danči“) ir LIETUVOS („Degule“, „Verdenė“, „Verpeta“, „Lankupa“, „Viešia“, „Radvija“)

Liepos 6 d., ketvirtadienis

VALSTYBĖS (LIETUVOS KARALIAUS MINDAUGO KARŪNAVIMO) DIENA

UŽSIENIO ŠALIŲ ANSAMBLIŲ KONCERTAI ŠIAURĖS LIETUVOJE

13.00 Tyruliuose (Radviliškio raj.) – LENKIJA

15.00 Sauginiuose (Šiaulių raj.) – ŠVEDIJA

15.00 Gruzdžiuose (Šiaulių raj.) – PANAMA

18.00 Šakynoje (Šiaulių raj.) – VENGRIJA

19.30 Šeduvoje (Radviliškio raj.) – ISPANIJA

20.00 Žagarėje (Joniškio raj.) – PORTUGALIJA

20.00 Kuršėnuose (Šiaulių raj.) – ŠVEDIJA, PANAMA

20.30 Papilėje (Akmenės raj.) – ČEKIJA

21.15 Žarėnuose (Šiaulių raj.) – VENGRIJA

ŠIAULIUOSE

Tautodailės ir amatų mugė Vilniaus g. bulvare

13.00–14.00 Lietuvos folkloro ansamblių koncertas „Saulės terasoje“ (PPC „Saulės miestas“, III a.)

17.00–22.30 Etnožaidimų erdvė Vilniaus g. bulvare prie Kaštonų alėjos

19.30 Kanklių muzikos koncertas „Skambėkite, kanklės“ Šiaulių Šv. apaštalo Petro ir Pauliaus katedroje. Dalyvauja: prof. dr. Arūnas Gumuliauskas, Lietuvos liaudiškų ir koncertinių kanklių atlikėjai, Juozas Janužas (tenoras), Alvidas Bernotas (birbynė), Šiaulių valstybinis kamerinis choras „Polifonija“

Liepos 8 d., šeštadienis

Tautodailės ir amatų mugė Vilniaus g. bulvare

11.00–14.00 Etnožaidimai Vilniaus g. bulvare prie Kaštonų alėjos

11.00–18.00 Amatų centrų erdvė Vilniaus g. bulvare prie Kaštonų alėjos

11.00–13.00 Koncertai-šokių mokymai Vilniaus g. bulvare:

👥 „Gaidžio“ laikrodžio aikštėje – ansambliai iš ČEKIJOS, PANAMOS ir LIETUVOS;

👥 prie kavinės „Arkos“ (Vilniaus g. 213) – ansambliai iš ISPANIJOS, UKRAINOS ir LIETUVOS;

👥 prie Didžiosios festivalio scenos – ansambliai iš ŠVEDIJOS, PORTUGALIJOS;

👥 ispanų tradiciniai šokiai su Gabriel Frontera Mestre (ISPANIJA);

👥 masinis „Saulės žiedo“ šokis.

12.00–13.00 Koncertas „Saulės terasoje“ (PPC „Saulės miestas“, III a.)

Dalyvauja ansambliai iš LENKIJOS ir VENGRIJOS

13.00–14.00 Linijinių šokių pynė prie Didžiosios festivalio scenos

18.00–22.00 Etnožaidimai Vilniaus g. bulvare prie Kaštonų alėjos

18.30 Masinis „Saulės žiedo“ šokis prie Didžiosios festivalio scenos

19.00–23.00 Baigiamasis IX tarptautinio folkloro konkurso-festivalio „Saulės žiedas“ koncertas ir Grand Prix teikimas Didžiojoje scenoje

prie Kaštonų alėjos (Vilniaus g. bulvare)

Dalyvauja ansambliai iš ŠVEDIJOS, PANAMOS, LENKIJOS, ISPANIJOS, UKRAINOS, ČEKIJOS, PORTUGALIJOS, VENGRIJOS ir LIETUVOS

Esant ypač nepalankioms oro sąlygoms (liūtis, vėtra ir kt.), kai kurie renginiai lauke gali nevykti, o vakariniai koncertai gali būti perkelti į Šiaulių kultūros centrą. Apie pasikeitimus bus nuolat informuojama festivalio svetainėje www.saulesziedas.lt ir socialiniuose tinkluose

Organizatoriai

Renginį finansuoja

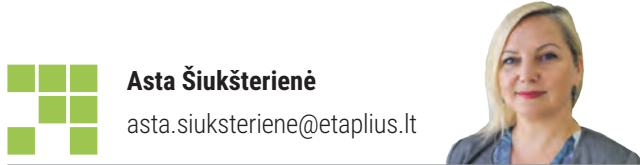
Rėmėjai ir partneriai

Informaciniai rėmėjai

Kūdikių fotografija – lyg žaidimas lėlėmis

Šiaurietės Daivos Vaitkienės ypatinga darbo sritis – naujagimių fotosesijos. Įamžindama neseniai užgimusį stebuklą, moteris sako besijaučianti lyg žaidžianti gyvomis lėlėmis – nuo rūbėlių siuvimo iki migdymo lovelėje. Tačiau apsigauti nereikėtų – tai itin subtilus specifinių žinių ir kantrybės reikalaujantis darbas.

Asta Šiukšterienė

asta.siukssteriene@etaplus.lt

Įamžinti kūdikystę lyg mirksnį

Nuotraukos, kuriose saldžiai lyg angelėlis lovytėje miega nėriniais puoštas kūdikis, – tikri atvirukai. Būtent tokių savo šeimos istorijos archyvui į fotografę D. Vaitkienę kreipiasi naujagimių tėvai.

Pasak moters, vietinė rinka nėra tokia didelė, kad galėtumei sau leisti prabangą specializuotis ir fotografuoti, pavyzdžiui, vien tik kūdikius. Kita vertus, kiekviena sritis reikalauja specifinių žinių ir asmeninių savybių, todėl ne kiekvienas fotomenininkas tuo užsiima. O ir pati Daiva tai pradėjo daryti neplanuotai.

„Nebuvo taip, kad ėmiau ir nusprendžiau fotografuoti kūdikius. Pirmąjį naujagimį, grupioko dukrytę, nufotografavau prieš šešerius metus. O paskui viskas atėjo po truputį, vis dažniau, vis drąsiau“, – sako moteris.

Profesinės paslaptys

Kūdikių fotografija turi ne vieną darbo subtilybę.

Jolantos Leonos nuotr.

► **Pūkšt.** Daiva Vaitkienė į fotografijos procesą žiūri lyg į žaidimą: „Rodos, jau taip gražiai kadrą sudėliojai, atsitrauki per žingsnį, belieka tik paspausti mygtuką, o vaikiukas tik pūkšt į šonus rankytėmis, kojytėmis per miegus ir išardo dėlionę. Tada vėl iš naujo dėlioji.“

ne su gėlėmis, tai su angeliais dažnas palygina miegančius kūdikius.

Tačiau mažieji fotomodeliai iš tiesų labai jautrūs bet kokiam aplinkos pasikeitimui, nes jiems tai nauja patirtis, o dažniausiai ir pirmoji gyvenime kelionė už namų ribų.

„Patekęs į naują erdvę, vaikas reaguoja. Nesvarbu, kad jis mažiukas – jis pajunta pasikeitimą, nes jam tai būna kone pirmas išėjimas iš namų. Dažniausiai tėveliai dar neleidžia nei močiucių, nei senelių naujagimio lankyti. Tai vaikų pediatrė ir fotografas būna pirmieji svetimi jam žmonės“, – pasakoja Daiva.

Kad mažylis pasijustų saugus, fotografė mėgina svetimą jam aplinką paversti pažįstama, naudodama dar vieną profesinę gudrybę – garsus fotografijos studijoje, kurie nugarazdina naujagimius atmintin iki gimimo.

„Kol pasieki tą ramybės momentą, būna visko: valgo, miega, verkia. Tuomet pasileidi baltąjį triukšmą. Tai toks ššš garsas, panašus lyg į seno neveikiančio televizoriaus. Lėliukai, būdami mamos pilve, panašiai iš už tokios garso užsklandos girdėdavo aplinką. Tai tas baltasis triukšmas juos ramina ir migdo. Nors būna, kad ir tėveliai, ir fotografė jau miegame, o vaikas – tai ne“, – juokiasi Daiva.

Itin saugomas trapumas

Nors proginės fotosesijos vyksta ir gamtoje, ir studijoje, naujagimius Daiva fotografuoja tik studijoje.

„Naujagimis labai trapus, todėl jo tikrai neišveši nei į lauką, nei į jokią pievą ar mišką. Jei ir matote kūdikį tarp žibučių – tai fotomontažas, joks kūdikis nebuvo ten išneštas ir tarp gėlių ant žemės padėtas. Atskirai fotografuojama aplinka ir lovelė, o kūdikis jau po to, naudojant fotošopą, į ją paguldomas“, – dėl atviruko efekto tenka Daivai ir technologijų gudrybėmis pasinaudoti.

Būtent glėžo kūnelio saugumas yra viena svarbiausių sąlygų dirbant, todėl tokie dalykai kaip šilta ir kone iki sterilumo išvalyta studija – būtina. O ir pati fotografė laikosi griežtų higienos sąlygų. Net tokie moterims įprasti dalykai kaip kvėpalai jos darbe – tabu.

„Tą dieną, kai turiu fotografuoti naujagimį, į fotosesiją sau persirengti atsivežu švarių rūbų, skalbtų neutraliu skalbikliu, persi-

Jolantos Leonos nuotr.

► **Kokoniukas.** „Naujagimio fotosesija paprastai vyksta iki dviejų savaičių. Gali švelniai sudėlioti jį įprastą pozą, kurią ir norisi atkartoti, kai jis gyveno mamos pilvelyje, toks į kokoniuką susirietęs. Kokių 2–3 mėnesių niekaip taip nebesuraitysi“, – šypsosi Daiva.

rengiu ir nesikvepinu, kad neerzčiau mažylio neaiškiais kvapais“, – svarbią darbo rutinos dalį įvardija moteris.

Pati būdama trijų vaikų mama, Daiva sako, kad yra dar vienas niuansas – turi nebijoti paimti kūdikio: „Jei būsi neužtikrintas, bijosi jį paimti, jis tuoj pat pajus ir nesileis.“

„Užsitęsęs žaidimas lėlėmis“

Situacijos su mažaisiais modeliukais neprognozuojamos. Todėl savo darbo laiko fotografė beveik ir neskaičiuoja, nes būna, kad fotosesija užtrunka ir dvi, ir net keturias valandas.

Rodos, tereikia 10–20 pavykusių kadrų, bet jiems pagauti tenka padaryti daugybę bandymų, kurių metu reikia daug vidinio pajautimo, švelnumo ir kantrybės.

Daiva leidžiasi į šį procesą lyg į žaidimą: „Rodos, jau taip gražiai kadrą sudėliojai, atsitrauki per žingsnį, belieka tik paspausti mygtuką, o vaikiukas tik pūkšt į šonus rankytėmis, kojytėmis per miegus ir išardo dėlionę. Tada vėl iš naujo dėlioji. Tas mano darbas – lyg vaikystės pratęsimas, žaidimas su lėlytėmis, tik dabar jau gyvomis, net ir rūbėlius joms pati siuvu, mezgu.“

Pasak fotografės, kūdikių tėveliai mėgsta visokiausius mielus personažus (aviniukus, peliukus, kiškučius, šuniukus, kačiukus). Tokių kostiumų galima atsisiųsti iš specializuotų elektroninių parduotuvių. Turi keletą tokių ir Daiva, tačiau nusivylė kokybe, kuri matyti ir nuotraukose. Todėl pati pradėjo megzti rūbėlius savo „gyvoms lėlėms“ ir pastebėjo, jog klientai jos rankų darbo kostiumus

ir kitus aksesuarus renka si daug mieliau nei pirkinius.

„Labai daug dekoracijų turiu, – sako fotografė, rodydama į krūvas lovelių, antklodėlių, žaisliukų, megztų drabužėlių. – Kai tėveliai visa tai pamato, tai ir to, ir ano užsinori. Taip ir išėina tos keturios valandos. Reikia ir kantrybės, bet juk mes jos turime tam, kas mums patinka. Tada mums užtenka ir noro, ir kantrybės, ir energijos.“

Vis tik Daiva prisipažįsta, kad ne tik dalyviams, bet ir jai pačiai tokios fotosesijos atima daug jėgų: „Grįžtu namo po jų lyg malkas kapojusi. Todėl daugiau negu vieno kūdikio per dieną niekada neužsirašau.“

Kūdikių asmenybės

Retai matantieji naujagimius gali pagalvoti, kad visi kūdikiai vienodi: apvalūs skruostai, užmerktos akys, mažytė nosytė ir papūstos lūpytės, mažytė pirštukai. Susukai į gražų nėrinį ir visos mielos nuotraukos tokios pat vienodos.

„Jokiais būdais!“ – išsyk užgincija fotografė, sakydama, kad nuotraukoje vaiko veidelis ir jame atsispindinčios emocijos bei charakteris labai svarbūs ir saviti.

Tėveliai nori užfiksuoti naujagimio veiduko bruožus, kurie ilgainiui keisis, ieško panašumų su savimi mažais. Tokios ankstyvos nuotraukos, pasak fotografės, įeina į šeimos istorijos archyvą ir būna peržiūrimos bei lyginamos, gimus kitiems giminėms palikuoniams.

Mamos objektyvo vengia

Dažniausiai kūdikio fotosesija būna solo, mamytės ir tėčiai, nors ir atvyksta kartu, fotoobjektyvo vengia. Retai kada pavyks-

ta įkalbėti nusifotografuoti kartu nebent jau atminimui.

„Ypač mamos pagimdžiusios labai savęs nemylė, kritikuoja savo kūną. Labai gaila. Nors ką tik padovanojo gyvybę ir turėtų su dėkingumu priimti savo kūno pokytį. Ta nemeilė sau yra atėjusi iš reklamų ir socialinių tinklų, į kuriuos mes save tik idealius keliamo ir niekas nerodome, kad mums kas nors sunku ar nepasiseka gyvenime“, – apgailestauja moteris.

Ji tikisi, kad tokia nemeilė sau nuostata ir besąlygiškas tobulo kūno kultas visuomenėje keisis. Jai neseniai teko dalyvauti projekte „Nesuvaidinta motinystė“, kuriame buvo fotografuojamos mamos tokios, kokios yra: su randais, strijomis, celiulito žymėmis. Pasak fotografės, dalyvių susidomėjimas buvo didelis.

Fotografija gimė iš reikalo

Dabar net sunku patikėti, bet taip jau nutiko, kad fotografija D. Vaitkienės gyvenime atsirado iš reikalo. Moteris, baigusi matematikos studijas, dirbo banke, po to projektavo baldus. Gimus dvynėms, į samdomus darbus nebegrįžo: pradėjo tapyti, vaikystėje ji buvo gabi menams. Nutaptus klientams portretus reikėdavo užfiksuoti, tad nusipirko profesionalų fotoaparata. Taip fotografija Daivos gyvenime atsirado lyg netyčia.

D. Vaitkienė sako, kad, įnikusi į fotografiją, jau pasiilgo tapybos. Todėl artimiausiuose planuose jau turi nusimačiusi portretą. Tai bus jau nebe pumpuras nėrinuose, o išsiskleidęs žiedas – Daiva tapys jauną merginą.

62-OJI ŠIAULIŲ REGIONO KŪRĖJŲ PARODA

iki liepos 8 d. Šiaulių dailės galerijoje veiks 62-oji Lietuvos dailininkų sąjungos Šiaulių skyriaus organizuojama kasmetė paroda. Metinėje parodoje pristatomas vizualusis ir taikomasis menas, kuris atspindi meistriško situaciją regione.

Pasak menotyrininko Virginijaus Kinčinaičio, šių metų pristatomoje kūrinyje įmanoma viskas: ka-

roliais pavirtusios briedžio spiros, katalikiška pedofilija, tapyba bananais, paskenduolės agonija, puan-

tilistinės šilko variacijos ir sakrališkai monumentalios fotografijos.

Lankytojams darbus pristato: Alvidas Paškauskas, Bronius Rudys, Egidijus Godliauskas, Ernesta Šimkienė, Algirdas Zibalis, Jūratė Jukštienė, Renata Murauskaitė, Vilija Kasparavičiūtė, Simona Šeputytė, Jolita ONLINE, Audronė Katiliūtė, Eglė Narbutaitė, Benas Aliejūnas, Ričardas Garbačiauskas, Antanas Šeronas, Edita Sūdžiūtė,

Rimantas Bagdonas, Rimantas Kovaliovas, Ieva Slonksnytė, Vilius Biskis, Jonas Vaicekuskas, Reda ir Arūnas Uogintai, Kazys Bimba, Virginijus Kinčinaičis, Ugnius Ratnikas ir kt.

Vaidotas Janulis savo kūrybą pristato Šiaulių galerijoje S_IN.

Performansą su pilna vandens skardine vonele ir grandine atidaryme atliko menininkė Roberta Stonkutė.

Luko Vigelio nuotr.

LIETUVIŠKOJO MANČESTERIO BEIEŠKANT...

APIE MUZIKINĖS SCENOS MAIŠTININKUS

Fotografijos muziejuje šiuo metu (iki rugpjūčio 27 d.) veikia visus Šiaulių „Aušros“ muziejaus padalinius jungiančios parodos „Šiaulių albumas“ dalis „Apie muzikinės scenos maištininkus“, pristatanti savitą miesto alternatyviosios muzikinės kultūros raidą ir primenanti jos ištakas, glūdinčias gūdžiame sovietmetyje.

Čia susikūrė bene pirmoji roko (?) grupė, pirmą kartą šiaulietis atlikėjas scenoje ištraukė mikrofoną iš stovo ir dainavo, laikydamas jį rankose, susiformavo grupės-fenomenai, susibūrė holistinės muzikos, ska punk, britroko grupių, kitų įdomių kolektyvų. Plačiau Šiaulių muzikos istoriją nagrinėja muziejininkas Andrius Skuolis.

XX a. 6-ojo ir 7-ojo dešimtmečių sandūroje Šiauliai buvo vienas iš Lietuvos estrados centrų. Mieste veikė trys dideli estrados kolektyvai, kuriuose savo koncertinį kelią pradėjo ne tik miestas, bet ir respubliką garsinę talentingi scenos atlikėjai: Nijolė Ščiukaitė, Adolfas Jarulis, Jurgis Žukauskas, Saulius Lileikis. Tarp jų reikia paminėti ir Ričardą Dailidę, kuris 1966 m. per miesto spaudoje surengtus rinkimus buvo pripažintas geriausiu estrados solistu Šiauliuose. Vėliau jis skynė laurus ir kitų miestų organizuojuose muzikiniuose konkursuose, tokiuose kaip „Gintarinė triūba“ ar „Vilniaus bokštai“.

Iš tų laikų išliko pasakojimas apie maištingą šio atlikėjo elgesį scenoje. Būsimasis fotomenininkas į kūrybą žvelgė itin aistringai ir kūrybingai. Žinoma, kad per vieną koncertą 1969 m. Kauno halėje jis stvėrė iš stovo mikrofoną ir, laikydamas jį rankose, pradėjo dainuoti Gianni'io Morandi'io „Buvo toks vaikas“. Scenoje tuo metu užvirė tikras vakarėlis: atliekant dainą, kurtos mizanscenos, inscenuota atlikėjo mirtis – ištisas performansas. Klausytojai, kurių koncerte buvo 5 000, taip išsiėlo, kad dainą kartoti prašė septynis kartus.

Anuomet toks rokenroliškas šėlsmas buvo nematytas reiškinys estradoje, nes, kaip rašė publicistas Ričardas Jakutis, „solistai prie mikrofonų turėjo stovėti ramiai – it pionieriai ar kareiviai per rikiuotę“. Šitai buvo ir gaivaus oro

gurkšnis sustabarėjusioje kultūroje, ir kartu pradžia, paskatinusi kurtis pirmąsias roko grupes, tuomečius vokalinius-instrumentinius ansamblius Šiauliuose ir kituose Lietuvos miestuose.

Labai populiarūs buvo „Kertukų“ grupė. Ją būtų galima vadinti roko pradininke šalyje. Nors jos įkūrėjas šiaulietis Vydmantas Juronis grupę subūrė išvykęs į Kauną, jo muzikinis skonis formavosi gimtajame mieste. Gediminas Jurgilas, kitas „Kertukų“ narys, atvykęs į Šiaulius 1968 m., subūrė grupę „Saulės vaikai“, kuri laikytina jeigu ne pirmąja, tai viena pirmųjų sunkiojo roko grupių Lietuvoje.

Šis muzikinis kolektyvas koncertų salėse keldavo tikrą šėlsmą ir niekuo nenusileido „Kertukams“. Grupei didelę įtaką darė hiپیų kultūra, tačiau politikuoti ji vengė. Roko grupės tuo metu kūrėsi net mokyklose, jų buvo daugelyje Šiaulių ugdymo įstaigų, bet itin išsiskyrė 1969 m. Šiaulių 5-ojoje vidurinėje (dabar Didždvario gimnazija) Vilijaus Vaišvilos su mokyklos draugais suburtas ansamblis „Dagiliukai“.

Atskirai nuo minėtų grupių formavosi Šiaulių miesto dviračių ir variklių gamyklos „Vairas“ profsąjungos iniciatyva suburtas ansamblis, kuris 1960 m. kovo 8-ąją surengė pirmąją koncertą. Nors šią datą linkstama vadinti roko Lietuvoje pradžia, visgi šis ansamblis iš pradžių grojo ne roką, o estradinę muziką. Tačiau tai buvo bene pirmas toks pramoginės transkėsnes muzikos kolektyvas.

Nuo 1960 m. iki šių dienų ansamblyje buvo daug grupės narių bei vadovų pasikeitimų, taip pat ir muzikinių transformacijų. Pavadinimas „Vairas“ suteiktas tik 1974 m., kai sovietinės valdžios atstovai skyrė liaudies kolektyvo vardą už nuopelnus, populiarianant lietuvių estradinę muziką, taip pat koncertinę veiklą ir kūrybinius laimė-

Edvardo Tamošiūno nuotr.

► Ekspozicijos fragmentas.

jimais. Tikrasis virsmas į roko muziką grupėje įvyko 1982 m., kai jai vadovauti pradėjo energingas studentas Vytautas Katilius.

Laikotarpis nuo 1982 iki 1989 m. vadinamas „Vairo“ aukso amžiumi. Muzikinis repertuaras buvo stipriai praplėstas, kuriama muzika tapo meniškėsnė, surengta daug koncertinių gastrolių, dalyvauta įvairiuose muzikiniuose konkursuose ir festivaliuose. Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, grupės populiarumas šiek tiek išblėso ir ji pati aptilo, nemažai muzikantų pasikeitė, tačiau grupė neiširo. Priešingai, išgyvenusi dar kelias transformacijas, ji atgimė ir iki šiol koncertuoja.

Ankstyvojo roko muzikinių kolektyvų kūrimosi bumai pasiekė naują stadiją, kai Helmantas Stanevičius kartu su grupe iš Telšių persikėlė į Šiaulius. Šios grupės muzikantai 1972–1975 m. Telšiuose pirmenybę teikė sunkiajam rokiui, tapatinosi su hiپیų judėjimu ir daugiausia grojo „Led Zeppelin“, „Black Sabbath“, „Deep Purple“ ir kitų panašių grupių kūrinius, o per koncertus mėgo atlikti ilgąsias muzikines improvizacijas. Beje, jų koncertai Šiauliuose sulaukdavo itin daug dėmesio. Susirinkusi 500–1 000 klausytojų minia tiesiog pašėldavo, grupėi pasirodžius ant scenos: Pedagoginio instituto salėje dužo vitražai, muzikantai buvo nešiojami ant rankų, o Statybos tresto salėje netgi lūžo laiptai, neišlaikę susirinkusiųjų į koncertą svorio. Stanevičius sukūrė tais laikais gerai žinomą kūrinių „Roko žmogus“.

1978 m. dauguma grupės narių iš Šiaulių išsivažinėjo. Prasidėjo kitas muzikinis etapas – muzika tapo elektroninė, pats Hel-

mis susidomėjo Rytų kultūra, joga. Imtasi muzikinių eksperimentų. Baigėsi protestai ir maištas, prasidėjo dvasiniai ieškojimai, muzika tapo eksperimentinė, tačiau ir ji paliko pėdsaką eksperimentinės Lietuvos muzikos istorijoje.

Su savotiška ramybe prieš naują maišto bangą Šiaulių muzikinėje scenoje galima sieti eksperimentines muzikos keliones, kurias kūrė Gediminas Dapkevičius. Dar 1981 m. Klaipėdoje (vėliau Šiauliuose) jis kartu su kolega muzikantu Gintaru Kizevičiumi sukūrė vieną pirmųjų Lietuvoje eksperimentinės elektroninės muzikos grupių „Solaris“. Dapkevičius laikomas holistinės muzikos Lietuvoje pradininku. Ši muzikos srovė pasižymi tuo, kad derina įvairių pasaulio tradicinių bendruomenių kultūros folkloro elementus su eksperimentiniais, meditatyviniais garsais, avangardą su pasaulio kultūrų mitologija ir filosofija.

9-ojo dešimtmečio antra pusė Lietuvoje buvo ypatingas laikotarpis. Greta ryškių politinių ir savimonės pokyčių visuomenėje subrendusios pilietinio pasipriešinimo nuotaikos persikėlė ir į muziką, pasipylė koncertai, festivaliai, roko maršai. Rokas tapo išsivadavimo ir kovos su spaudos aparatu įrankiu, o šio stiliaus muzika per įvairias variacijas, per skirtingus žanrus darėsi vis įvairesnė.

Šiaulių pedagoginio instituto Dailės fakultetas tapo naujų maištingų kūrėjų kalve. Čia studijuojantys jaunuoliai jau 1981 m. būrė pankroko grupes, tokias kaip „Kaimo pankai“ („Country Punk“), vyko Sauliaus Urbonavičiaus ir bendraminčių bandymai groti pankroką, kas vėliau išsirutuliojo į grupę „Bix“, Gedi-

mino Dapkevičiaus eksperimentai, susibūrė „Žuvys“, „7B orkestras“, „Lygiai lyja“ ir kiti kolektyvai.

1987 m. Šiaulių, o netrukus ir visos Lietuvos bei tarptautinę muzikinę padangę sudrebino susibūrusi grupė „Bix“. Ji pradėjo formuoti alternatyvaus roko standartą, kitaip dar vadinamą indie. Grupės muzikantai buvo ryškios asmenybės, tryško kūrybine energija. Jie greitai nebeišsitarė vietinėje rinkoje, tad patraukė į Vakarus užkariauti melomanų širdžių.

„Bix“ koncertavo Vokietijoje (prieš koncertą Berlyne juos apšildė „Nirvana“ – tuo metu mažai kam žinoma grupė iš JAV), Prancūzijoje, Italijoje, Lenkijoje, Čekijoje, Benilukso, Skandinavijos šalyse, JAV. Grupė eksperimentavo, maišydama skirtingus subžanrus – nuo fanko, ska, pankroko iki Lotynų Amerikos muzikos ritmų. Dėl to kiekvienas grupės albumas skambėjo vis kitaip ir stebino gerbėjus.

Grupė gyvuoja iki šių dienų, nors ir nebe taip aktyviai. Tačiau jos nariai nuolat kuria savo muzikinius ar meninius projektus: Gintautas Gasevičius dalyvauja avangardinės muzikos projektuose, pristato įvairius eksperimentinius perkusijos albumus bei koncertus-performansus; Geraldas Janauskas-Džeris muzikiniame pasaulyje buvo aktyvus dar iki „Bix“. 1977 m. įkūrė roko grupę „Pionier“, vėliau aktyviai įsitraukė į „Bix“ koncertinę veiklą, 1992 m. įkūrė *ambient* muzikos grupę „7B Orchestra“, „Nagualiorchestra“ projektą, buvo prisidėjęs prie „Gin'Gas“ grupės.

Greta „Bix“ Šiauliuose formavosi ir kitos grupės. 1988 m. suburti „Stagnatai“, kaip laikinas vieno vakaro

projektas, vėliau nusprendė tapti tikra grupe. Jos idėjinė siela Remigijus Ruokis, vėliau prisidėjęs ir sukūręs daug kitų grupių bei projektų, čia kartu su bendraminčiais grojo bliuzo, fanko, džiaz, popso ir parodijos hibridą, kuriuo stengėsi praskaidrinti žmonių kasdienybę. Nors grupė gyvavo neilgai, ji spėjo pasirodyti ne viename muzikos ir humoro festivalyje, apšildė „Rondo“ ir paraleliai sukūrė dar kelis muzikinius projektus ar grupes. 1999 m. buvo atgimę kaip „Les Stagnateurs“ ir, eksperimentuodami bei kurdami muziką tarp pankroko ir popso, sukūrė dar ne vieną hitą.

Panašiu metu Šiauliuose Laimontas Dinius buvo subūręs tarp studentų populiarių sunkųjų artroko grojusį „Testą“, o tarp pankroko atstovų – „Donaldą“. „Testas“ užkariavo ir kitų miestų auditorijas, pavyzdžiui, Alytaus sporto rūmuose buvo surengti šeši ansągniniai koncertai per tris darbo savaitės dienas. Grupės daina „Širdis“ (1985 m.) labai išpopuliarėjo, tai Diniui atvėrė kelią į „Rondo“ grupę. Vėliau koncertų sumažėjo, tačiau buvo išleistas muzikinis albumas „Šiauliai – Šiaurės Lietuvos Mančesteris – Meilės istorijos“.

1986 m. pasirodė eksperimentinės, avangardinės muzikos grupė-projektas „Žuwys“, suburtas menininko Pauliaus Arlausko. Skirtingais laikotarpiais jos kūrybinėje veikloje dalyvavo „Bix“, „Stagnatų“ ir kitų grupių atstovai. „Žuwys“ neapsiribojo vien muzika, pradėjo kurti ir klipus, meninius tarpdisciplininius projektus, tai ilgainiui virto to paties pavadinimo klubu bei festivaliu.

► Nukelta į 13 p.

APIE PASAULIO CENTRĄ LIETUVOS UŽKAMPYJE

Dr. doc. Gintaras LAZDYNAS

Senovinis žmogus naudojosi tik tuo, ką rasdavo gamtoje, paskui jo smegenys patobulėjo ir jam toptelėjo mintis, kad akmenį, kurį jis iš arti paleidžia į mamutą, galima pakeisti strėle ir ietimi, o naujaisiais amžiais jis išmoko tarsi iš nieko išgauti ir savo reikmėms pritaikyti medžiagas ar priemones, kurios grynu pavidalu gamtoje neegzistuoja. Gamta ėmė užleisti vietą civilizacijai – pasaulio kūrimo funkcijas Dievas kūrėjas perleido žmonėms, kad jie patys išradintų priemones, lengvinančias žmonijos judėjimą evoliucijos keliu.

Retas žmogus tinka būti kūrėju. Išrinktuosius mes vadiname genijais, o pačius didžiausiuosius skaičiuojame ant rankos pirštų. Jie kuria pasaulį, kuriame visi mes ir gyvename. Tačiau net ir jie yra žmonės, kažkur gimę, kažkur augę, kažkur mokslus krintę.

Daug mūsų piliečių šventai tiki, kad Lietuvos žemė skurdė ne tik naudingų iškasenų, o visame pasaulyje matomi aukščiausios prabos žmonės gimsta toli nuo Lietuvos ir savo atradimus daro tik harvarduose ar oksforduose. Kartą juoką sukelia mintis, kad ir Lietuvoje, kur nors Vilniuje, Šiauliuose, o tuo labiau kokiam atokiau užkamyje, kokiam už Žeimelio pasislėpusiame Gedučių kaime, galėtų gimti pasaulio veidą keičiantis genijus. Ir esame teisūs,

bet tik ta prasme, kad joks reikšmingas atradimas dar nebuvo padarytas pasaulio pakraštyje. Tačiau yra visuotinis dėsnis, kuris skelbia, kad didis kūrėjas yra nelyginant savo gentį vedantis senovės žynys – ten, kur jis išmeigia savo lazda, ir yra pasaulio centras. Gedučiai geriausiai patvirtina šį dėsnį – kadaise ir jiems buvo lemta tapti pasaulio centru.

Pasiekti Gedučius galima tik išsukus iš visų pagrindinių kelių. Atvažiuavus nuo Linkuvos, sunku nepastebėti jau anapus kaimo šalia kelio dunksančio masyvaus senojo dvaro pastato. Nuo prašalaičių apsaugotas aukšta žolė ir krūmokšniais, užkaltais langais pilnas neveltis, jis tarsi laukia nesulaukia varganų savo dienų galo. Paties dvaro jau nebeliko, todėl, tik pasitelkę lakia-

► Theodoro von Grotthusso gipso skulptūra.

vaizduotę, galėtume nuo dabarties nubraukti 238 metus ir, patekę į 1785 m. vasaros Gedučius, savo akimis pamatyti iš ilgos kelionės po Vakarų Europą parsukubančią dvaro savininkę Elisabethą Eleonorą ir jos vyrą kompozitorių ir gamtamokslininką Ewaldą Dietrichą von Grotthussą. Skubėti namo vertė blogėjanti vyro sveikata, taip pat ir sausio 20 d. Leipciuge gimęs vienatinis jų sūnelis Christianas Johannas Dietrichas von Grotthussas, kuris paaugęs nusprendė vadintis tiesiog Theodoru Grotthussu be aristokratiško priedėlio „von“. Tokį jį ir žino mokslo pasaulis.

Tarsi nujausdamas berniuko ateitį, jo krikštėvis, vaikų literatūros pradininkas Christianas Felixas Weisse, gavęs Leipzigo universiteto rektoriaus Samuelio Friedricho Moruso pritarimą, penkių dienų amžiaus vaiką įtraukė į universiteto studentų sąrašą, o tėvui laiške užtikrino, kad „čia yra visos galimy-

bės jūsų jaunam mylimam sūnui įgyti puikų išsilavinimą, geresnį nei jo tėvo išsilavinimas“. Iliojaus universitete leidžiamas „Chemijos istorijos biuletinis“ pridūrė: „Grotthussui pasisekė, kad jis gimė tinkamu laiku, turėjo aukštą visuomeninį statusą ir buvo apdovanotas nuostabiu žingeidžiu protu.“

Štai toks vaikas nustebusiomis akimis ir pažvelgė į neatskleistų paslapčių kupiną pasaulį tikrame Lietuvos užkamyje ir tame užkamyje, ne Rygoje ar Vilniuje, ne Londone ar Paryžiuje, net ne Žeimelyje, bet būtent atokiausiai nuo civilizacijos nukištame kampelyje, išaugo į pasaulinio masto mokslininkus, čia jis gavo puikų namų išsilavinimą, čia subrandino pirmąją elektrolizės teoriją, nustatė pirmąją fotochemijos dėsni ir vadinamąjį Grotthusso mechanizmą. Reikšmingiems atradimams padaryti Th. Grotthussui nereikėjo belstis į pasaulio kraštą, jis liko pasau-

lio centre, kuriame daromi fundamentalūs atradimai – Gedučiuose.

Grįžęs į gimtąjį lizdą po penkerių studijų metų Leipzige, su vaikystės draugo, Liepojos vaistininko ir gydytojo Nikolauso Heinricho Bidderio pagalba Grotthussas išsirengė tikrą mokslinę laboratoriją, kurioje ir padarė daug reikšmingų atradimų elektrolizės ir fotochemijos srityje. Spėjama, kad tas sunkus pastatas, kuris tebestūkso šalia kelio į Žeimelį, ir buvo įžymioji Th. Grotthusso laboratorija. Vietiniai pasakoja, kad jis buvęs dvigubai didesnis, kol tarpukariu du broliukai ūkininkai jį nusipirko, bet nepasidalijo, todėl vienas jų savo dalį nusigriovė ir persikėlė į kitą vietą.

Iki šiol mes vis dar tikime, kad dvaruose gyveno darbo liaudies kraują siurbę pikti išnaudotojai. Dėl to ir prašome laiko, kad jis kuo skubiau surytų dvarų liekanas ir patrauktų jas nuo mūsų sąžinės kaip sopančių svetimkūnių. Taip, juose

neskambėjo lietuvių kalba ir dvarponių būta visokių, tačiau jau Vincas Mykolaitis-Putinas romane „Altorių šešėly“ parodė, kad dvaruose klestėjo „svetimu žodžiu užkeikta“ kultūra, kurią lietuvius privalėjo sugerti ir save, kad taptų civilizuoto pasaulio gyventoju. Daugelis dvarų buvo turtingos paveikslų galerijos, koncertų salės, bibliotekos... Tai buvo erdviškai mažučiai, bet dvasiškai didingi kultūros židiniai, tolygiai išbarstyti po visą Lietuvą.

Žiūrint į liūdną šabarkštynuose paskendusį Gedučių dvaro rūmą, sunku dabar patikėti, kad šiame atokiau kampelyje nuolat buvo diskutuojama filosofinėmis ir mokslinėmis temomis, deklamuojamos eilės, skambėjo iš Johanno Sebastiano Bacho sūnaus pirktas pianinas, bendraujama prancūziškai kalba, kuria dvidešimtmetis Theodoras parašė pirmąjį ryškų darbą, nustebinusį mokslo pasaulį. Gedučių pavyzdys rodo, kad ne Lietuvos žemelė kalta dėl to, kad joje neišauga iškilų asmenybių. Laikas joms gimti visada yra tinkamas, socialinis statusas seniai nebeveikia lemiamo vaidmens, o nuostabus žingeidus protas nebėra retenybė. Jos neabejotinai gimsta mūsų žemėje, bet subręsti joms trukdo ta pati nelemtoji dvasia, kuri griauja ne tik Gedučių dvarą, bet ir daugybę kitų baigiančių trūnyti kultūrą kadaise brandinusių salelių. Nes valstietiška mūsų išmintis juk sako: o kokia iš jų nauda?

TEATRO SEZONĄ UŽDARĖ FESTIVALIS „TEATRODROMAS“

Dai gėsi birželio 3–17 d. vykęs Valstybinio Šiaulių dramos teatro organizuotas festivalis „Teatrodromas“, kuris į vieną meninę platformą suvienijo scenos meną, publiką ir miestą.

Pirmą kartą Šiauliuose surengtas festivalis peržengė teatro sienas ir pasklido po miestą. Dvi savaites skirtingose miesto erdvėse trukęs festivalis tapo ryškiu 92-ojo Valstybinio Šiaulių dramos teatro sezono, kurio šūkis „Režisuoja miestas“, baigiamuoju akordu. Festivalio metu surengta per 20 renginių, pristačiusių netradicinius, Šiaulių žiūrovams mažiau pažįstamus scenos menų žanrus:

šiuolaikinį cirka, naująją operą, patyriminius spektaklius, gatvės teatrą, spektaklius-žygius su ausinėmis ir kt. Nemokamuose ir mokamuose festivalio programos renginiuose ir edukacijose apsilankė per 2 000 žiūrovų.

Anot Valstybinio Šiaulių dramos teatro vadovo Aurimo Žvinio, pirmą kartą surengto festivalio programa leido pajauti, koks nemusnėjamas, intelektualiai

ir emociškai turtingas gali būti šiuolaikinis scenos menas. Įgyvendinti ilgai brandintą festivalio idėją leido dalinis finansavimas iš LR kultūros ministerijos, Šiaulių miesto savivaldybės. Tačiau teatras ieškojo ir rado partnerių, be kurių ši idėja negalėjo būti įgyvendinta:

„Dėkojame teatro rėmėjui „Šiaulių bankui“, festivalio draugams – Šiaulių „Aušros“ muziejui, Šiaulių kultūros centrui, „Menų spaustuvei“, Vilniaus universiteto Šiaulių akademijai, Šiaulių kino meno klubui. Už viešinimą – gausiam informacinių rėmėjų būriui: žiniasklaidos grupei „Etaplius“, laikraščiui „Šiaulių kraštas“, „Owexx“ ir „2go“, „Saulės radijui“, „RS2“, Šiaulių turizmo informacijos centrui, „Šiaulių televizijai“, „YZI reklamai“. Už vaises dalyviams ir sa-

Sauliaus Jankausko nuotr.

vanoriams – „Gubernijos“ duonos girai, saldainių fabrikui „Rūta“ bei „Prezo“ kepyklei. Atskira padėka – viso festivalio metu talki-

nusiems vaikų ir jaunimo teatro studijos „Kompanija šauni“ bei Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijos savanoriams.“

Įsimintinų ir netikėtų patirčių pasiūlusi festivalio programa leido naujai pažvelgti į miestą, jo istoriją, specifinį kraštovaizdį ir kartu atrasti kitokį teatrą – teatrą, kuriam nereikia rūbinės ir scenos kulisų, teatrą, kuris stebina, provokuoja ir įtraukia.

„Sprendžiant iš miestiečių aktyvumo ir entuziasmingų atsiliepimų, toks festivalio formatas žiūrovams yra labai patrauklus, o ir pačiam miestui, siekiančiam gerinti kultūrinį gyvenimą, – reikalingas. Dėl to tikiu, kad „Teatrodromas“ prigis mieste ir dar ne kartą kvies į neįprastą teatrinę nuotykių miesto erdvėse“, – festivalio sėkme džiaugėsi jo iniciatorė, teatro meno vadovė Nomedė Šatkauskienė.

Septynių spalvų žemė – geologinis stebuklas

Pietų Mauricijuje, Chamarelio kaime, galima išvysti tikrą geologinį stebuklą – Septynių spalvų žemę. Nors skamba neįtikėtina, tai tikrų tikriausia tiesa. Išvysti šio gamtos stebuklo ten vyksta daug turistų, o vaizdas abejingų nepalieka.

Manoma, kad tokia įvairiomis spalvomis žaizruojanti žemė susiformavo dėl ugnikalnių veiklos. Ryškios smėlio kopų spalvos svyruoja nuo tipiškesnių žemiškų raudonos, rudos ir geltonos atspalvių iki ryškių ir netikėtų žalių, mėlynių ir violetinių atspalvių.

Nors mokslininkai nėra visiškai tikri dėl šiame regione vykstančio proceso ir kodėl žemės vaizdas yra toks gyvybingas, manoma, kad smėlio kopos susidarė dėl bazalto uolienų, išspjautų ugnikalnių išsi-veržimo metu, maišymosi su moliu. Veikiami vėjo, saulės ir lietaus, uolienos ir molis pavirto smėliu, įgavusiu įvairių atspalvių

dėl uolienose išsilydžiusių metalų. Spalvą daugiausia veikė geležis ir aluminis, o skirtingi atspalviai atsirado dėl nevienodos išorės temperatūros, vėstant įkaitusiems granito luitams.

Viena iš daugelio išpuodingų kopose aptinkamų spalvingo smėlio savybių yra ta, kad, paėmus smėlio saujas ir sumaišius spalvas, galiausiai jos vis tiek sugula atitinkamais sluoksniais. Tačiau turistai prie šių žavingųjų kopų prileidžiami tik atsargiu atstumu iš specialios apžvalgos vietos.

Visame pasaulyje yra tik keletas tokių vaivorykštės atspalvių geologinių stebuklų.

Parengta pagal [lflscience.com](#)

Prarasta diena – toji, kurią nė karto nenusijuokėte.

— Ką dailininkas čia norėjo pasakyti?

Iš Irenijaus Lauručio humoro kolekcijos

Kryžiažodis

Garetsvisual nuotr.

Flickr.com nuotr.

Nusišypsokime

Nėra tokios kvailystės, kurios nepajęgtų ištaisyti protas, ir nėra tokios išminties, kurios nepajęgtų sugadinti kvailystė. (J. V. Gėtė)

Jei kvailys bijotų pasakyti kvailystę, jis jau nebūtų kvailys. (Ž. de la Briujeras)

Patikėkite: kvailybė turi kvapą. Net jei žmogus tyli. (Z. Renaras)

Tikrąjį genijų nesunku pažinti: vos jam pasirodžius, visi bukapročiai stoja prieš jį. (R. W. Emersonas)

Visi riboti žmonės nuolat stengiasi teršti skvarbaus, guvaus proto žmonių gerą vardą. (K. Helvecijus)

Vidutinybei nėra didesnės paguodos už tą, kad ir genijus mirtingas. (J. V. Gėtė)

Tylėjimas – kvailių dorybė. (F. Bekonas)

Sveikiname **Eleną Kairienę ir Irmą Valantinienę.**

Joms atiteko prizai – **knygos „Cheirono abėcėlė“ ir „Dingusios merginos“.**

Teisingų kryžiažodžio atsakymų laukiame **el. p. redakcija@etaplus.lt iki liepos 5 d.** Dviejų teisingai atsakusiųjų laukia prizai – **knygos „Geras gyvenimas“ ir „Popierinė karūna“.**

* Siųsdami atsakymą, sutinkate, kad jūsų vardas ir pavardė gali būti viešinami skelbiant laimėtoją.

Kryžiažodžio, spausdinto praėjusiame numeryje, atsakymai

Horizontaliai: Homeras. Loke. Smaigas. Narė. Teisi. „Ba“. O. Sisonas. „Tas“. Kortasaras. Gardas. KT. Visais. Vui. Japonė. „Dior“. Ala. Tiek. Soverenas. EP. Gadina. Gala. Ana. Sn. Molas. SA. Oda.

Vertikaliai: Kosmetologija. Felinis. Vakarais. Rogas. Sesė. Botai. Anas. P. S. Ižas. As. Radiologas. Rasa. Trapas. Sasnava. Kuoka. TIR. Viena. E. Diena. Trina. Edas. Sana. Ego. PAL. La. SD.

Pažymėtuose langeliuose: **HERMETIKAS.**

Manosplus.lt svetainėje keiskite sukauptus taškus į prizus!

Firminė kuprinė

Skėtis

Gertuvė

Lietpaltis

Atšvaitinė kuprinė

Kamuolys

Visa tai ir dar daugiau gali būti Jūsų, jei esate „Splus“ klientas ir naudojate savitarnos svetainę www.manosplus.lt. Neturite prisijungimo?
Skambinkite tel. 19955, rašykite el.p. klientuaptarnavimas@splus.lt

Savitarnoje www.manosplus.lt Jūs galite:

- susimokėti už paslaugas,
- patikrinti savo mokėjimų istoriją,
- kaupti lojalumo taškus ir iškeisti juos į prizus,
- valdyti paslaugą „Stopas“,
- užsakyti naujas paslaugas.

Tel. 19955
manosplus.lt
splus.lt